

Torsdagen den 8 mars

Kl. 14.00

Förhandlingarna leddes av herr tredje vice talmannen.

§ 1 Justerades protokollen för den 28 februari.

§ 2 Ang. tidpunkten för inlämnande av deklARATIONER

Herr finansministern STRÄNG erhöll ordet för att besvara herr *Börjessons* i Falköping (c) i kammarens protokoll för den 1 mars intagna fråga, nr 119, och anförde:

Herr talman! Herr Börjesson i Falköping har frågat mig, om jag vill medverka till att underlätta inlämningen av självdeklARATIONER genom att deklARATIONsinlämnandet senareläggs för vissa kategorier inkomsttagare, t. ex. fastighetsägare och företagare, som nu är tvungna att inkomma med deklARATION senast den 15 februari.

Som jag förut framhållit i svar på enkla frågor har nuvarande ordning för att lämna självdeklARATION befunnits mest ändamålsenlig med hänsyn till den nuvarande taxerings- och uppbördsorganisationen. Jag är för närvarande inte beredd att medverka till att utsträcka tiden för avlämnande av deklARATION.

Herr BÖRJESSON i Falköping (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet och chefen för finansdepartementet för svaret på min enkla fråga. Svaret är både kort och klart negativt. Jag finner emellertid ändå skäl till att redovisa de synpunkter som ligger till grund för min fråga.

Det är det förhållandet att ett mycket stort antal deklARANTER som ej själva kan upprätta sina deklARATIONER måste anlita sakkunnig hjälp. Tyvärr blir dessa deklARATIONSMEDHJÄLPARE överhopade med deklARATIONSUPPDRAG, så att stora svårigheter föreligger för dem att bli klara med deklARATIONERNA före den 15 februari. Den som har rörelse och deklARERAR på bokföringsmässiga grunder behöver ej inkomma med deklARATIONEN den 15 februari utan kan avlämna sin deklARATION senare. Huvudparten av landets deklARANTER skall dock inlämna sina deklARATIONER senast den 15 februari. Med hänsynstagande till arbetsbelastningen för deklARATIONSMEDHJÄLPARNA vore det ytterst värdefullt, om man kunde senarelägga vissa av de deklARATIONER som nu skall vara inlämnade den 15 februari. Detta gäller exempelvis för de deklARANTER som har fastighet eller rörelse och som deklARERAR enligt kontantprincipen. Dessa borde kunna få deklARATIONSTIDEN utsträckt till den 1 mars.

Enligt uppgift som jag har inhämtat från några fögderikontor skulle en senareläggning av vissa deklARATIONER inte medföra några olägenheter, eftersom man där som regel inte är klar med registreringen av

Torsdagen den
8 mars 1973

---

*Ang. tidpunkten
för inlämnande av
deklARATIONER*

Torsdagen den
8 mars 1973

*Ang. tidpunkten
för inlämnande av
deklarationer*

deklarationerna förrän omkring den 15 mars. Från det hållet lär det därför inte finnas något direkt motstånd mot en senareläggning av vissa deklarationer.

Herr talman! Jag finner som sagt svaret klart till sitt innehåll men negativt. Jag vill ändock uttala en förhoppning om att finansministern skall finna skäl att bereda möjligheter för en generell senareläggning av vissa deklarationer.

Herr finansministern STRÄNG:

Herr talman! Herr Börjesson har dragit de alldeles riktiga konklusionerna av mitt svar: det är negativt. Detta är en fråga som återkommer med stor regelbundenhet år efter år — jag tror jag har svarat på liknande frågor under de fyra senaste riksdagarna. Problemet var även föremål för skatteutskottets funderingar i anledning av en motion så sent som 1972. Även skatteutskottet kom till samma resultat som jag har gjort mig till tolk för här i dag. Skulle man hypotetiskt tänka sig en annan ordning, kan denna komma till stånd först vid en ändring av taxeringsorganisationen. Den frågan är emellertid fortfarande olöst, men det kan hända att vissa förändringar därvidlag kan genomföras så småningom.

För att inga missförstånd skall kvarstå vill jag meddela att myndigheterna medger uppskov med inlämnande av deklaration till tid efter den 15 februari, om det finns speciella skäl till detta. Sådana medgivanden är inte alls ovanliga, och denna möjlighet tar väl bort det mesta, föreställer jag mig, av frågeställarens farhågor.

Herr BÖRJESSON i Falköping (c):

Herr talman! Att liknande frågor återkommer år från år vittnar ju klart och tydligt om att här föreligger ett behov, ett behov som borde kunna tillmötesgå — om den goda viljan finns. Det är nog riktigt som finansministern säger att myndigheterna medger uppskov om vederbörande kan förebringa godtagbara skäl för sin begäran om uppskov. Men om man kan bevilja separata uppskov, varför kan man då inte ge generella uppskov för vissa kategorier? Faktum är, som jag sade tidigare och som jag har inhämtat från fögderierna, att man som regel inte är klar med registreringen av deklarationerna förrän omkring den 15:e. Då borde man väl t. ex. kunna låta vissa deklareranter dröja till den 1 mars. Det är väl värdefullare att man får in korrekta deklarationer än felaktiga. Jag är övertygad om att man skulle slippa många deklaraionsfel om man gick med på en senareläggning, därför att då kunde vederbörande deklareranter lättare få hjälp med deklaraionsblanketternas ifyllande.

Herr finansministern STRÄNG:

Herr talman! Det är otvivelaktigt på det sättet att taxeringsnämnderna för närvarande arbetar under mycket stark tidspress, och den tidspressen skulle ytterligare accentueras vid generella medgivanden om att förlänga tiden för inlämnandet av deklarationer från vissa grupper av deklareranter. Skatteutskottet uttrycker farhågorna på detta sätt: Den sannolika effekten av en sådan här föreslagen åtgärd skulle bli att de flesta började deklarerera senare än vad de gör nu. Och då skulle ju egentligen ingenting

vara vunnet. Det skulle bli samma besvär i alla fall, endast med ytterligare tidspress för taxeringsnämnden.

Det är här inte bara fråga om god vilja eller mindre god vilja, utan det är klara och faktiska omständigheter, bedömningar och undersökningar som ligger bakom och som ger mig anledning till det här svaret, även om det är negativt.

Överläggningen var härmed slutad.

Nr 39

Torsdagen den
8 mars 1973

*Ang. svårigheterna
att nå läkare på
angiven telefontid*

§ 3 Ang. svårigheterna att nå läkare på angiven telefontid

Herr socialministern ASPLING erhöll ordet för att besvara herr *Henmarks* (fp) i kammarens protokoll för den 27 februari intagna fråga, nr 114, och anförde:

Herr talman! Herr Henmark har frågat om jag uppmärksammat svårigheterna för patienter att komma fram till läkare på angivna telefontider.

Självfallet bör läkare som har fasta telefontider vara anträffbara på dessa tider. Läkarnas arbete är dock av den naturen att det inte alltid går att helt planera i förväg. Vid sjukhusen inträffar inte så sällan att läkare omedelbart måste rycka in för att assistera kolleger, t. ex. med att ta hand om svårare jourfall och hjälpa till vid komplikationer under operationer och andra akuta medicinska situationer.

Ibland kan också telefonväxelns kapacitet utgöra en begränsande faktor när det gäller att nå läkare. Sådana förhållanden kommer snabbt till sjukvårdshuvudmännens kännedom, och dessa gör i regel vad som är möjligt för att avhjälpa bristerna.

För övrigt förutsätter jag att sjukvårdshuvudmännen i samråd med ansvariga läkare reglerar telefontiderna i dagordning eller andra ordningsföreskrifter för sjukhusen.

Herr HENMARK (fp):

Herr talman! Det finns situationer då människor upplever vanmakt och hjälplöshet. Detta inträffar inte minst då man är i behov av läkarhjälp och inte är i stånd att få sådan. I den aktuella frågan gäller det möjligheten eller rättare sagt omöjligheten att nå en läkare på angiven telefontid.

Telefontiderna är ofta korta. Vissa läkare bryter omedelbart telefonmottagningen då angiven tid är slut. Somliga läkare bestämmer, har det sagts mig, att endast ett visst antal samtal får släppas fram.

Hos en läkare med eget telefonnummer kan man i Stockholm och Göteborg ställa sig i telefonkö, om vederbörande apparatinnehavare givit tillstånd härtill. Går läkarens telefon på en växel, finns inte den möjligheten där heller. Gäller det ett vanligt sjukdomsfall, finns det möjlighet att få hjälp via jourtjänsten, men för patienter som står under specialbehandling är den vägen icke acceptabel. De måste komma i kontakt med sin specialist.

Jag tar ett par exempel. Fallen gäller medicinering. En patient ringer

Torsdagen den
8 mars 1973

*Ang. svårigheterna
att nå läkare på
angiven telefontid*

till specialisten, som har sitt arbete i en annan stad och ett annat taxeområde. Hon söker gång på gång under hela telefontiden. Avgifterna ökar, telefonlinjen belamras – allt utan resultat. Patientens oro ökas, och tanken att det kan bli lika resultatlöst nästa dag eller nästa telefontid förbättrar icke situationen.

Ett annat exempel. En patient har fått ny medicin som verkar effektiv men gör att patienten inte kan sova. Patienten misstänker för kraftig dosering, tar ledigt under telefontiden för att komma i kontakt med läkaren men misslyckas.

Andra fall, betydligt allvarigare än dem jag berättat om, kan säkert anföras. Gemensamt gäller att patienternas läge från deras egen sida syns hopplost. Onödigt långa tider måste stjälas från ordinarie arbete för att klara av situationen. Icke obetydliga telefonkostnader uppstår för patienterna, framför allt för dem som bor utanför läkarens taxeområde. Telekommunikationerna blir hårt belastade. Personalen i telefonväxlarna blir också hårt belastad.

Jag tackar socialministern för svaret, men jag måste säga att det verkligen inte går in på kärnfrågan. Det berör egentligen inte vad jag har velat fråga efter, nämligen hur man skall få bort telefonköerna. Jag vill fråga om inte socialministern är beredd att göra ett uttalande att påtalade förhållande bör ägnas ökad uppmärksamhet.

Herr socialministern ASPLING:

Herr talman! Jag vill gärna säga att jag i långa stycken är överens med herr Henmark i denna fråga. Patienter och anhöriga till patienter bör ha möjligheter att tala med vederbörande läkare och att läkare som har fasta telefontider i princip bör vara anträffbara på de angivna tiderna.

Jag vill gärna understryka detta.

Det är i första hand sjukhusledningens och sjukhusdirektionens sak att se till att dessa möjligheter finns för allmänheten. Men låt mig tillägga att jag finner det naturligt att enskilda landstingsmän som uppmärksammar missförhållanden på det här området också tar de lokala kontakter och initiativ som kan behövas för att få till stånd en bättre tingens ordning. Det här är i hög grad praktiska organisatoriska frågor som jag tror att man med en medveten viljeinriktning bör kunna lösa.

Herr HENMARK (fp):

Herr talman! Jag tackar socialministern för det medgivande som gjordes i det senaste anförandet.

Jag vill säga att det är mycket olika i olika delar av landet. Jag har erfarenhet från kliniker där denna fråga är löst på ett utomordentligt bra sätt. En patient kan komma fram praktiskt taget när som helst. Man kan ringa och tala om att man behöver ett samtal, telefonnumret antecknas och vederbörande läkare ringer upp. Jag tycker att det inte borde vara omöjligt att få en sådan ordning till stånd över hela landet, och det skulle vara värdefullt om den högste målsmannen för denna tjänst kunde göra ett auktoritativt uttalande om att dessa saker bör beaktas.

Det finns olika lösningar som skulle kunna användas utan alltför stora kostnader. På en del ställen går telefonsamtalen till en kvalificerad

sköterska, som gör en sortering och i många fall kan ge det besked som patienten egentligen har sökt läkaren för. På det sättet avlastas ju läkarna. Man kan också göra en telefonkö vid sjukhusets växel. Då belamras inte telekommunikationerna på samma sätt, och patienterna kan få sina önskemål uppfyllda.

Herr socialministern ASPLING:

Herr talman! Jag vill understryka att detta självfallet är en fråga för sjukvårdshuvudmännen att lösa. Herr Henmark nämnde i sitt senaste anförande att det sannolikt är möjligt att finna många praktiska lösningar på problemen, och han nämnde som exempel sjuksköterskorna som en förmedlande länk mellan allmänheten och läkarna. Jag tror att detta kan vara en av de framkomliga vägarna. En sjuksköterska kan exempelvis mycket väl självständigt lämna svar på frågor som rör det allmänna hälsotillståndet, resultatet av tagna prover etc. En annan fördel med ett sådant system är att sjuksköterskan på ett smidigt sätt kan förse läkaren med journalhandlingar, som kan behövas för en mera ingående redogörelse för en patients tillstånd, för vidtagna och planerade åtgärder m. m. Sävitt jag har mig bekant, har man på flera håll i landet provat just en sådan organisation.

Herr Henmark har nu påtalat denna fråga, och jag vill gärna understryka dess angelägenhet.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4 Om åtgärder mot thinnermissbruk

Herr socialministern ASPLING erhöll ordet för att besvara herr Svenssons i Kungälv (s) i kammarens protokoll för den 1 mars intagna fråga, nr 116, och anförde:

Herr talman! Herr Svensson i Kungälv har frågat vilka åtgärder jag vidtagit i anledning av socialutskottets betänkande nr 33 år 1972 om åtgärder mot thinnermissbruk.

Thinnerfrågan har behandlats vid flera tillfällen här i riksdagen. Senast i december 1972 besvarade jag en interpellation om försäljningen av thinner. Jag redogjorde då för bl. a. socialstyrelsens samarbete med olika branschorganisationer i frågor som rör åtkomligheten av thinner i affärer och på allmänna platser samt giftnämndens kartläggning av användningsområdet för thinner och möjligheterna att i stället använda mindre lättflyktiga lösningsmedel.

Som herr Svensson erinrat om i sin fråga har riksdagen också behandlat thinnerfrågan med anledning av motioner om åtgärder mot thinnermissbruket. Riksdagens skrivelse nr 253 år 1972 och socialutskottets betänkande nr 33 år 1972 med anledning av nämnda motioner har genom beslut av Kungl. Maj:t den 24 november 1972 överlämnats till socialstyrelsen för att beaktas vid styrelsens fortsatta handläggning av dessa frågor. Socialstyrelsen har nyligen beslutat att tillsätta en särskild arbetsgrupp med uppgift att följa utvecklingen av thinnermissbruket och

Torsdagen den
8 mars 1973

*Ang. handlägg-
ningen av ärenden
om socialhjälp åt
sökande som avske-
dats för delaktighet
i missnöjesaktioner*

lägga fram förslag till de ytterligare åtgärder som kan behövas.

Jag vill också erinra om den forskningsgrupp som har arbetat med att kartlägga thinnermissbruket och dess verkningar i Göteborg. Forskningsgruppen har ansökt om medel för att kunna fördjupa och slutföra undersökningen, och jag kan här nämna att bidrag från allmänna arvsfonden kommer att anvisas för detta ändamål.

Herr SVENSSON i Kungälv (s):

Herr talman! Jag ber att få rikta ett tack till socialministern för svaret på min enkla och raka fråga.

Socialutskottet behandlade, som socialministern påpekar, thinnerfrågan i ett betänkande i höstas, och vi hänvisade då till det samarbetsorgan som fanns inom regeringen för bekämpande av narkotikamissbruk. Anledningen härtill var främst att thinnerfrågan hör ihop med narkotikafrågan och borde behandlas i ett sammanhang. Nu har såvitt jag vet detta samarbetsorgan upphört, och jag var därför intresserad av att höra var och hur thinnerfrågan handläggs. Jag har fått besked härom, och jag hoppas att socialstyrelsen, som nu har tillsatt en arbetsgrupp, följer denna fråga med stor uppmärksamhet i olika avseenden. Jag tänker då också på den lagstiftning som behövs inom det område som övervakas av giftnämnden.

Socialutskottet talade vid sin behandling av frågan om behovet av upplysning och erinrade om de 5 miljoner kronor som anslagits till upplysningsverksamhet rörande alkohol, narkotika m. m. Jag utgår från att thinnerfrågan var inrymd i de två sista bokstäverna av denna anslagsrubrik.

Socialutskottet tog vidare upp frågan om åtgärder för att försvåra åtkomligheten och hänvisade till miljökontrollutredningens förslag och den kommande lagstiftningen i denna fråga. Efter vad jag vet kommer förslag till en sådan lagstiftning ganska snart.

Socialministern nämner i sitt svar den s. k. thinnergruppen i Göteborg, som nu har arbetat en längre tid och som lade fram ett förslag där man i tio punkter redogjorde för hur man ville ha det. Den här thinnergruppen vill arbeta vidare, och man har sagt att man vill gå fram i ungefär fyra steg; man tar bl. a. upp dödsfallen på grund av thinnermissbruk -- man har konstaterat att det finns ett 45-tal sådana här i landet. Det finns också flera andra frågor som gruppen tar upp. Jag är glad över att det nu ser ut som om gruppen skall få de 45 000 kronor som den har begärt för att kunna fortsätta det här arbetet, och jag hoppas att socialministern har givit dem denna summa.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 5 Ang. handläggningen av ärenden om socialhjälp åt sökande som avskedats för delaktighet i missnöjesaktioner

Herr socialministern ASPLING erhöll ordet för att besvara herr Hagbergs (vpk) i kammarens protokoll för den 2 mars intagna fråga, nr 123, och anförde:

Herr talman! Herr Hagberg har frågat om jag anser det förenligt med sociallagstiftningens anda att arbetare, som avskedats från arbetsplatsen för delaktighet i missnöjesaktioner, särbehandlas vid ansökan om socialhjälp.

Enligt bestämmelserna i socialhjälpslagen ankommer det på varje kommun att handlägga frågor rörande socialhjälp till dem som vistas i kommunen. Rätt till sådan hjälp, s. k. obligatorisk socialhjälp, har den som är minderårig liksom den som på grund av ålderdom, sjukdom eller eljest bristande krafter inte kan försörja sig genom arbete och som saknar medel till sitt uppehälle. Den som är arbetsför men som på grund av arbetslöshet saknar medel till uppehållet har inte rätt till obligatorisk socialhjälp men kommunen får i sådana fall bevilja socialhjälp om det behövs, s. k. frivillig socialhjälp. Frivillig socialhjälp utgår enligt grunder som kommunfullmäktige bestämmer eller, om sådana grunder inte fastställts, efter vad socialnämnden prövar erforderligt. Sådan socialhjälp skall i princip betalas tillbaka, men kommunen får efterge återbetalnings-skyldigheten.

Med anledning av herr Hagbergs fråga vill jag framhålla, att socialnämnden, eller den som nämnden delegerat beslutanderätten till, enligt bestämmelserna i socialhjälpslagen vid beviljande av socialhjälp är skyldig att företa en individuell prövning av hjälpbehovet i varje särskilt fall.

Av vad jag här sagt framgår att kommunerna har en självständig bestämmanderätt i frågor beträffande utgivande av socialhjälp.

Den som är missnöjd med socialnämndens beslut i fråga om socialhjälp kan besvära sig häröver hos länsstyrelsen. Länsstyrelsens beslut kan i sin tur överklagas hos kammarrätten.

Herr HAGBERG (vpk):

Herr talman! Jag tackar för att jag har fått svar på min fråga.

Min fråga har sin grund i de förhållanden som råder på arbetsmarknaden – arbetsmiljön med högt arbetstempo och ensidiga arbeten, ett förhandlingssystem som ger anledning till missnöje och arbetsköpare som utnyttjar arbetskraften till det yttersta. När arbetsförhållandena blir besvärliga för arbetarna och när vi har en sådan förhandlingsordning som vi har i dag kan missnöje på arbetsplats ta sig uttryck som inte överensstämmer med de klasslagar som vi har i vårt land – det kan bli spontana missnöjesaktioner. När sådana här missnöjesaktioner sker kommer det ibland små sektaristiska grupper och hakar på aktionen och förstör för dem som spontant visat sitt missnöje. Man kan inte försvara att utomstående grupper agerar på detta sätt. Men jag vill klart slå fast att med en annan förhandlingsordning, med lokal strejkrätt och ett slopande av § 32 skulle inte sådana här situationer behöva uppstå.

En konsekvens av dessa missnöjesaktioner har blivit att arbetare avskedats, som t. ex. nu senast på SAAB-Scania i Trollhättan. Där avskedades 13 arbetare. Dessa arbetare har nu svårt att få arbete. De behöver sannolikt socialhjälp för att klara sig en tid framöver. Men på ett tidigt stadium har socialnämndens ordförande i Trollhättan varit framme och sagt att dessa arbetare skall särbehandlas vid ansökan om socialhjälp.

Torsdagen den
8 mars 1973

*Ang. handlägg-
ningen av ärenden
om socialhjälp åt
sökande som avskedats för delaktighet
i missnöjesaktioner*

Han har tydligen direkt överfört § 32 på tillämpningen av socialhjälp. Vad som är häpnadsväckande är att han gör den här frågan till ett ärende för den politiska nämnden – det blir alltså en särbehandling. Socialnämndens ordförande i Trollhättan hänvisar till 13 § socialhjälpslagen, där det talas om frivillig socialhjälp, men vi vet ju att det på det här området utarbetats en praxis som innebär att den som behöver hjälp också får den.

Vad som inträffat i Trollhättan visar också att det går att hjälpa människor som begått rent kriminella handlingar, men arbetare som avskedats på grund av § 32 och kollektivavtalslagen skall särbehandlas. När initiativet till detta till råga på allt tas av en socialdemokrat tycker jag det är än värre.

Nu redogör socialministern för förhållandena, men han svarar egentligen inte på själva frågan om särbehandlingen – eller också godkänner han att sådan här särbehandling skall få förekomma. Därför tycker jag det är viktigt att få ett klart besked. Anser socialministern att man så här öppet och på ett tidigt stadium, som man gjorde i Trollhättan, skall utpeka en speciell grupp för särbehandling just i fråga om socialhjälp?

Herr socialministern ASPLING:

Herr talman! Herr Hagberg talar om särbehandling. Han har tydligen fått för sig att socialhjälp kan utbetalas kollektivt till skilda grupper. Så är inte fallet. Socialhjälp måste alltid prövas individuellt med hänsynstagande till de omständigheter som föreligger i det enskilda fallet. Herr Hagberg bör verkligen observera de principer som ligger till grund för kommunernas handlande på det här området.

Jag skall väl inte förlänga debatten, herr talman, men när herr Hagberg inledningsvis tar upp några allmänna synpunkter på konflikter och talar om sekteristiska grupper etc. – nog så intressant att notera – kan jag inte undgå att göra en reflexion, eftersom han också nämner vissa speciella händelser i Västsverige. Här har herr Hagberg ställt en fråga som gäller efterlevnaden av sociallagstiftningen. Han vill veta om lagstiftningens intentioner och andan har följts i det här fallet, och jag har svarat på det. Men han har ingenting att säga då det gäller den andra sidan, dvs. de grupper som direkt bröt mot de regler och fackliga avtal som i sedvanlig ordning hade slutits. Vill man att gällande regler skall respekteras i det ena fallet, måste man i rimlighetens namn göra det också i det andra fallet.

Herr HAGBERG (vpk):

Herr talman! Jag skall börja där socialministern slutade och säga att det är många som bryter mot lagar i samhället, t. ex. de rent kriminella. Dem försöker man på socialbyråerna hjälpa så mycket man kan utan att särbehandla dem i uttalanden i TV osv. Det tycker jag är viktigt att notera.

Dessutom pågår det utredningar – arbetsmiljöutredningen, utredningen om § 32 – och de har inte tillkommit bara därför att det skall utredas utan därför att det finns berättigat missnöje med de lagar som gäller. Att då straffa enskilda människor som räkar ut för förhållandena

Torsdagen den
8 mars 1973

Ang. handläggningen av ärenden om socialhjälp åt sökande som avskedats för delaktighet i missnöjesaktioner

på det här sättet tycker jag är mycket olyckligt.

Men jag vill vända på frågan till socialministern. Han säger att kollektivt kan man inte få ut de här pengarna, men tydligen kan en socialnämndsordförande kollektivt särbehandla människor och göra uttalanden om dem. Det anser jag är anmärkningsvärt i det här fallet.

Dessutom vet jag att man kan delegera uppgiften att ta hand om sådana här fall till socialassistenten. Det är just denna delegering som denne ordförande har tagit bort. Det kan inte stämma med den anda man bör ha när det gäller socialhjälp. Ordförandens uttalande är ju en direkt partsinlaga i konflikten på SAAB-Scania, och det tycker jag är mycket beklagligt.

Herr socialministern ASPLING:

Herr talman! Får jag bara understryka att det är kommunen som genom sin socialnämnd har att självständigt besluta om socialhjälp skall utgå i ett enskilt fall. Det är omöjligt att här i riksdagen diskutera ett beslut som ankommer på en kommunal myndighet att fatta.

Låt mig också tillägga ytterligare en sak, eftersom herr Hagberg tog upp den sidan av den här frågan. I framför allt större kommuner är det vanligt att socialnämnden delegerar beslutanderätten i löpande ärenden om socialhjälp till tjänstemän. I frågor av mer ovanlig eller komplicerad karaktär är det naturligt att rätten att besluta förbehålls nämnden eller delegation inom nämnden. I det fall som herr Hagberg avser har enligt vad jag kan bedöma socialnämnden handlat i överensstämmelse härmed.

Herr HAGBERG (vpk):

Herr talman! Jag tycker det är ytterligt anmärkningsvärt att socialministern här nu ställer sig bakom ett sådant agerande. Mig veterligt brukar man inte offentligt i tidningar och TV säga att en viss grupp skall särbehandlas och att man tar bort delegationsrätten ifrån tjänstemännen i det fallet — och innan någon över huvud taget har sökt hjälp. Detta förfaringssätt kan ju inte innebära att hjälpa utan snarare att stjälpa och ta politisk ställning i en konflikt, till en missnöjesaktion på en arbetsplats.

Herr socialministern ASPLING:

Herr talman! Herr Hagberg har tydligen inte lyssnat på vad jag har sagt här. Jag har sagt att socialhjälp är en kommunal angelägenhet, och herr Hagberg borde känna till att kommunerna har en direkt självständig bestämmanderätt i frågor beträffande utgivande av socialhjälp. Vi kan ju inte här i riksdagen diskutera handläggningen av enskilda fall, som det alltid ankommer på de kommunala myndigheterna att ta ställning till.

Herr HAGBERG (vpk):

Herr talman! Men då handläggningen i det här fallet direkt strider mot andan för socialhjälp, då kan man väl ändå i riksdagen åtminstone uttala att så bör det inte vara. Det är det jag har velat komma fram till, men av svaret och den efterföljande diskussionen att döma ställer sig här socialministern bakom socialnämndsordförandens agerande.

Torsdagen den
8 mars 1973

*Om ökat statligt
stöd till miljöför-
bättrande åtgärder
i äldre industrier*

Herr socialministern ASPLING:

Herr talman! Jag skulle vilja rekommendera herr Hagberg att läsa sociallagstiftningen på detta område, så blir han kanske klarare över vad frågan gäller. De beslut som skall fattas beträffande enskilda socialhjälp-ärenden, som ju herr Hagberg tar upp här, måste bedömas av den behöriga socialnämnden på grundval av de förhållanden som föreligger – låt mig upprepa det – i varje enskilt fall. Om sådana förhållanden föreligger att socialhjälp skall utgå, ankommer det på myndigheter att i vanlig ordning besluta härom. Man kan alltså inte, som jag redan har understrukit, bedöma detta med socialhjälp som någon sorts kollektiv utbetalning. Det är alltid fråga om en individuell behandling i det enskilda fallet.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 6 Om ökat statligt stöd till miljöförbättrande åtgärder i äldre industrier

Herr jordbruksministern BENGTTSSON erhöll ordet för att besvara herr *Johanssons* i Skärstad (c) i kammarens protokoll för den 15 februari intagna fråga, nr 89, och anförde:

Herr talman! Herr Johansson i Skärstad har frågat mig om jag är beredd att medverka till en ökning av de statliga ekonomiska insatserna för miljöförbättrande åtgärder i äldre industrier, t. ex. Brusafors sulfitfabrik i Mariannelund, så att sysselsättningen kan upprätthållas under uppfyllande av de ställda miljökraven.

Under de senaste åren har sammanlagt 600 miljoner kronor anvisats i statsbidrag för miljövärdande åtgärder inom industrin. De statliga insatserna är således redan mycket betydande. För nästa budgetår har ytterligare 50 miljoner kronor föreslagits för att användas just i det syfte herr Johansson anger.

Herr JOHANSSON i Skärstad (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för svaret. Meddelandet om de stora kostnader som krävs för miljöupprustning för att få ha kvar driften av Brusafors sulfitfabrik har försatt både bolaget och kommunen i stora svårigheter och skapat stor oro, inte minst bland de anställda.

Här synes miljökraven och sysselsättningen komma i konflikt. Från fackföreningshåll och även kommunalt håll har framhållits med kraft att tryggad sysselsättning är det viktigaste. Industrin har förklarat att man inte kan ta hela kostnaden för de åtgärder som krävs för att de naturvärdande myndigheterna skall bli nöjda. Skulle driften läggas ner med arbetslöshet som följd och även andra konsekvenser medför det stora kostnader, och skulle Mariannelund mista denna industri innebär det mindre möjligheter för en tillfredsställande service på platsen.

Nu skulle jag vilja fråga: Kan jag tolka jordbruksministerns svar så, att det finns möjligheter att från statligt håll få bidrag till mellanskillnaden? Det skulle hälsas med stor tillfredsställelse från Mariannelund.

Torsdagen den
8 mars 1973

*Om ökat statligt
stöd till miljöför-
bättrande åtgärder
i äldre industrier.*

Herr jordbruksministern BENGTTSSON:

Herr talman! Man skall nog inte utan vidare ta för gott när företag påstår att de inte kan fortsätta driften därför att de åläggs att vidta miljövårdande åtgärder. Det har förekommit en del fall där företagen försöker skylla på stränga miljövårdskrav när man skall lägga ned ett företag av andra skäl. Jag vill därför varna för att så där allmänt ta för gott att företagen inte orkar med de miljövårdsinvesteringar som de åläggs att göra.

Jag är självfallet inte beredd att ge löften i ett särskilt ärende som ännu inte slutbehandlats av de miljövårdande myndigheterna. Det av herr Johansson i Skärstad påtalade fallet har ännu inte avgjorts i koncessionsnämnden, och varken herr Johansson eller jag vet vilka åtgärder nämnden kommer att föreslå att företaget skall vidta.

Men så mycket är ju klart att miljöskyddslagen gäller för både nya och gamla företag. Ett nytt företag som vill starta tvingas vidta de åtgärder som samhället föreskriver utan att få ett öre i ersättning, men just med hänsyn till att de gamla industrierna har tillkommit i en tid, då man inte brydde sig så mycket om miljövärd och företagen därför skulle kunna åsamkas besvärligheter genom att uppfylla de krav vi nu ställer, så får de statsbidrag. Och det företag som det här gäller får statsbidrag med 25 procent av kostnaden för de miljövårdsåtgärder som företaget åläggs att vidta. Detta har vi anvisade medel till, och det tycker jag är ett väldigt bra bidrag från samhällets sida till de äldre industrierna.

Herr JOHANSSON i Skärstad (c):

Herr talman! Det är väl inte så att man från företagets sida helt enkelt sagt att driften skall läggas ned, utan situationen har uppkommit på grund av de krav som ställts och de dryga kostnader som uppstår, om de naturvårdande myndigheternas krav skall tillfredsställas. Industrin kan väl inte komma ut med hur många miljoner som helst, och det är såvitt jag förstår därför som staten går emellan. Och när det gäller en plats som Mariannelund, som har mycket få industrier, är det angeläget att företagen får den hjälp som är möjlig att ge.

Herr jordbruksministern BENGTTSSON:

Herr talman! Svaret på frågan är att företaget kommer att få 25 procent i statsbidrag för de miljövårdande åtgärder som företaget av myndigheterna tvingas att vidta.

Herr JOHANSSON i Skärstad (c):

Herr talman! Då kan vi nämna summan. Det rör sig om kostnader på 10 miljoner och företaget anser att det kan satsa 3 miljoner. Var skall vi ta de andra miljonerna?

Herr jordbruksministern BENGTTSSON:

Herr talman! Herr Johansson i Skärstad måste vara en utomordentligt förutscende person som redan vet vilka beslut koncessionsnämnden kommer att fatta i det här ärendet. Jag vet inte vad kostnaderna kommer att uppgå till för de åtgärder som koncessionsnämnden kommer att

Torsdagen den
8 mars 1973

Ang. statstjänstemäns besvarande av frågeformulär från politiskt parti

besluta att företaget skall vidta.

Men jag kan tala om, att under de år som miljöskyddslagen gällt har det ofta förekommit att företagen sagt: Vi orkar inte med att göra det här om vi inte få mer statsbidrag. I de allra flesta fallen har det emellertid visat sig att det går mycket bra, därför att det är en mycket god hjälp att få statsbidrag med en fjärdedel av de kostnader för miljövårdsåtgärder som nya industrier inte får ett öre till. I konkurrensen mellan gamla och nya företag ligger alltså de äldre företagen bättre till, eftersom de får en fjärdedel av sina kostnader täckta, medan de nya företagen inte får någonting alls.

Herr JOHANSSON i Skärstad (c):

Herr talman! Den uppgift jag lämnade om de 10 miljonerna har varit publicerad i pressen, och den kan man få från kommunalt håll.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 7 Ang. statstjänstemäns besvarande av frågeformulär från politiskt parti

Herr statsrådet LÖFBERG erhöll ordet för att besvara herr *Schötts* (m) i kammararens protokoll för den 23 februari intagna fråga, nr 112, till herr statsministern, och anförde:

Herr talman! Herr Schött har frågat statsministern, om han är beredd att uttala, att statstjänstemän inte bör uppmanas att i tjänsten besvara av politiskt parti utsända frågeformulär.

Herr Schötts fråga har överlämnats till mig för besvarande.

Det är svårt att ge ett generellt svar på herr Schötts fråga. Om ett sådant frågeformulär bör besvaras, får avgöras från fall till fall med beaktande av bl. a. frågornas art. Viss ledning kan myndigheterna därvid ha av en särskild författning, servicecirkuläret (1972:406) till statsmyndigheterna, som reglerar dessa myndigheters skyldighet att gå allmänheten till handa med bl. a. upplysningar. Statsmyndighet skall sålunda på begäran lämna upplysningar från register och andra handlingar som är tillgängliga för allmänheten, i den mån det kan ske med hänsyn till arbetets behöriga gång. Sådan myndighet skall därutöver i lämplig utsträckning gå allmänheten till handa med upplysningar i frågor som rör myndighetens verksamhetsområde.

Herr CARLSHAMRE (m):

Herr talman! Jag står här som stand in för herr Schött, som befinner sig på resa i riksdagens uppdrag. Stand in har man också på svarandesidan, eftersom frågan var ställd till statsministern. Det är inte någon missaktning för statsrådet Löfberg när jag säger att det skulle ha varit intressant att få höra just statsministern besvara frågan, ty statsministern är regeringschef, och detta är en fråga om arbetsstiken i regeringen. Dessutom rör frågan statsministern i hans egenskap av ordförande i det parti som uppenbarligen mer och mer uppfattar sig självt såsom

Torsdagen den
8 mars 1973

Ang. statstjänstemäns besvarande av frågeformulär från politiskt parti

statsbärande.

Som alla vet gäller det här en konkret fråga. Det socialdemokratiska partiet har vid sidan av den vanliga remissbehandling som pågår av arbetsmiljöutredningens förslag skickat ut en egen remiss, dels till privata företag, dels till statliga verk och myndigheter – låt vara litet klumpigt gjord. Man har inte ens orkat skriva två brev, utan även chefen för en statlig myndighet tilltalas "företagets verkställande direktör". Men man har ändå skickat skrivelsen till dem. Och man begär att verkscheferna och deras personal skall stå till förfogande som en extra inofficiell remissinstans.

Det har i skrivelsen gjorts en sammanblandning av regering och regeringsparti som för mig är direkt skrämmande. Det står sålunda ordagrant i brevet: "Innan propositionen utarbetas önskar regeringen ta del av synpunkter också från alla dem som ute i företagen har praktiska erfarenheter av arbetsmiljöproblemen och hur de kan angripas. Därför har socialdemokratiska partiet i samverkan med LO iordningställt ett särskilt remissmaterial för diskussioner på arbetsplatserna." Och så begär man hjälp med att få sådana diskussioner till stånd och att få veta resultatet av dem.

Statsrådet Löfberg säger att det är svårt att ge ett generellt svar på herr Schötts fråga. Ja, jag förstår det. Och när jag nu tackar för svaret gör jag det inte så mycket därför att svaret är särskilt upplysande utan därför att jag har förståelse för den vanda som det måste ha berett den som tvingats läsa upp detta mångordiga god dag – yxskaft. Det är ju alls icke något svar på den fråga som är ställd. Här tar man plötsligt in myndigheternas skyldighet att gå allmänheten till handa med uppgifter och upplysningar osv., som är något helt annat än vad frågan gäller.

Nej, ett kort och enkelt svar hade varit att det som här har skett är otillständigt och skall aldrig upprepas.

Herr statsrådet LÖFBERG:

Herr talman! Orsaken till att denna fråga har överlämnats till mig för besvarande är att den rör statstjänstemännens skyldigheter och åligganden; man kommer alltså här in på statstjänstemannalagstiftningen, och den ligger inom mitt ansvarsområde. Det är alltså helt naturligt att statsministern har överlämnat frågan till mig för besvarande, och det borde för övrigt frågeställaren ha förutsett när han ställde frågan till statsministern. Men detta är formalia.

Det väsentliga är vad herr Carlshamre nu tar upp och som inte framgår av frågan, nämligen det som ligger bakom den. Nu säger herr Carlshamre att alla känner till vad det här gäller. För min del visste jag inte förrän i dag, efter det att herr Carlshamre gjort sitt inlägg, att frågan gällde den omfattande remissen med anledning av förslaget om en ändring i arbetarskyddslagen. Jag är tacksam för att jag nu har blivit upplyst om det.

Jag vill då understryka att det är en mycket viktig åtgärd som LO och socialdemokratiska partiet har vidtagit. Man har velat vidga det traditionella remissförfarandet genom att gå ut med inte mindre än 80 000 remisser, genom att fråga folk på arbetsgolvet, skyddsombud och andra

Torsdagen den
8 mars 1973

Ang. statstjänstemäns besvarande av frågeformulär från politiskt parti

berörda, för att på så sätt få ett underlag för ett korrekt och bra lagstiftningsarbete. I det sammanhanget har materialet också skickats ut till företagsledare. Tydligt har även en och annan myndighet uppvakts med en skrivelse i frågan.

I skrivelsen har man ingalunda – som herr Carlshamre påstod – sagt att myndigheterna skulle stå till förfogande som en remissinstans. Det heter att materialet översändes för kännedom och man uttrycker det närmast som ett önskemål att företagscheferna också framlägger sina synpunkter om de finner detta motiverat. Det är alltså inte frågan om något som helst åläggande för myndigheterna; en partistyreelse har för övrigt inte möjlighet att komma med något sådant krav.

Herr tredje vice talmannen erinrade om skyldigheten att iaktta reglerna för enkla frågors besvarande.

Herr CARLSHAMRE (m):

Herr talman! Statsrådet Löfberg sade att frågeställaren borde ha känt till att en sådan här fråga inte kommer att besvaras av statsministern utan av herr Löfberg. Då borde statsrådet Löfberg känna till att enligt de regler som gäller för frågeinstitutet måste frågorna vara generellt hållna. Enstaka fall kan alltså inte tas upp.

Om herr Löfberg inte kände till bakgrunden till denna fråga är han nog skäligen ensam i landet om det, eftersom detta remissförfarande är föremål för en livlig debatt i Sverige just nu.

Jag vill komplettera frågan något. Man kan tänka sig att ett annat politiskt parti, som förbereder ett partiprogram eller en viktig motion, skulle vilja på samma sätt vända sig till statliga verk och myndigheter och uppmana dem – det är vad som sker här – att tillsammans med personalen utforma ett yttrande så att texten kan bli bättre och mer förankrad hos den det ytterst berör. Tror herr Löfberg att vi skulle kunna göra så i fortsättningen?

Det är inte sant att det inte skulle finnas en uppmaning i detta brev. Jag kan läsa vidare: "Vi bifogar en sats av det material som används som underlag för diskussionerna. Vi vädjar till Er att så långt det är möjligt underlätta att sådana diskussioner kan föras inom Ert företag." Vidare sägs att det är regeringen som önskar ta del av de synpunkter som socialdemokratiska partiet begär in.

Kan man inte befara, herr statsråd, att en statstjänsteman som blir upplyst om att regeringen, hans högste arbetsgivare, önskar ta del av hans synpunkter känner sig rätt tvingad? Jag har under hand inhämtat att i varje fall väldigt många -- det är förvisso inte en och annan som har fått detta material utan det har gått ut till var och varannan myndighet -- har placerat det där det hör hemma, i papperskorgen. Men man kan befara att det finns de som av ängslan om sin egen framtid i förvaltningen faktiskt ställer upp och svarar.

Herr statsrådet LÖFBERG:

Herr talman! Det var inte därför att det gällde ett enstaka fall, herr Carlshamre, som det åvilade mig att svara. Frågan gällde ju statstjänstemännen och deras skyldigheter. Det är det som ligger inom mitt område,

Torsdagen den
8 mars 1973

*Ang. statstjänste-
mäns besvarande av
frågeformulär från
politiskt parti*

och det tycker man att riksdagsmän bör känna till när de ställer frågor. Men detta är formalia som jag inte behöver uppehålla mig mer vid, utan jag går över till själva sakfrågan.

Herr Carlshamre ställde en konkret fråga: Skulle man acceptera att något annat parti förfor på detta, som han tycker, felaktiga sätt? Jag vill på den punkten bara hänvisa till mitt svar: det får bli beroende av frågornas art; ligger det inom myndighetens område skall myndigheten enligt sina åligganden i mån av tid gå allmänheten till handa med upplysningar som kan bidra till information om myndighetens verksamhetsområde.

Det är alltså inte möjligt att ge något generellt svar på herr Carlshamres fråga.

Herr CARLSHAMRE (m):

Herr talman! "Statsmyndighet skall sålunda på begäran lämna upplysningar från register och andra handlingar som är tillgängliga för allmänheten", står det i statsrådets eget svar. Det är vad statsmyndighet enligt servicecirkuläret skall göra. Nu har plötsligt det socialdemokratiska partiet, från att nyss i det andra brevet ha identifierat sig med regeringen genom att skriva "regeringen önskar", försvunnit i en anonym allmänhet. Men i servicecirkuläret nämns verkligen ingenting som är på minsta sätt tillämpligt i detta fall. Där talas det om att lämna ut uppgifter från register och handlingar, medan det i detta fall är fråga om att sammankalla personalen för att diskutera och fylla i frågeformulär som inte alls behöver ha med förvaltningsområdet att göra. Det gäller frågan om hur trivsel i jobbet och arbetstrygghet skall åstadkommas, och detta har ju inte alls med vederbörande verks myndighetsförvaltning att skaffa. Servicecirkuläret hör icke hit, och det var därför som jag betecknade svaret som ett mångordigt goddag-yxskaft - det är svar på en annan fråga.

Herr statsrådet LÖFBERG:

Herr talman! Nej, herr Carlshamre, så lätt går det inte att komma förbi frågan. Det är bara att läsa vad som står i servicecirkuläret. Där framgår det klart och tydligt att myndigheten, bl. a. med ledning av detta cirkulär, har att avgöra om ställda frågor bör besvaras. Avgörandet beror främst på frågans anknytning till myndighetens arbetsområde, den aktuella arbetsbelastningen och om det krävs särskild utredning för att man skall kunna svara. Mot bakgrunden av dessa allmänna riktlinjer blir det en lämplighetsavvägning från fall till fall huruvida en myndighet skall svara på ställda frågor. Detta är alltså - klokt nog - inte detaljreglerat på det sätt som herr Carlshamre tycks föreställa sig.

Herr Carlshamre vill framställa partistyrelsens cirkulär som om det på något sätt innebure ett åläggande för myndigheterna. Så är givetvis inte alls fallet, och det framgår mycket klart av texten där det ödmjukt sägs: "Vi skulle givetvis sätta stort värde på att också få ta del av de synpunkter som Ni i företagsledningen har på utformningen av lagen och åtar oss att i vår rapport vidarebefordra Era synpunkter till socialministern". Försiktigare och försyntare tycker jag inte att man kan framställa en förfrågan.

Torsdagen den
8 mars 1973

*Ang. statstjänste-
mäns besvarande av
frågeformulär från
politiskt parti*

Herr CARLSHAMRE (m):

Herr talman! Nej, det kanske är försynt -- som väl är! Naturligtvis lämnar man åt myndigheterna att själva avgöra huruvida de skall svara eller inte. Jag har inte ett ögonblick drömt om att det skulle uppfattas som ett åläggande från det socialdemokratiska partiet som myndigheterna är skyldiga att följa. Men, herr statsråd, försyntheten försvinner när man utöver de här vänliga orden "Vi skulle givetvis sätta stort värde på", osv. -- skriver: "Innan propositionen utarbetas önskar regeringen ta del av synpunkter", och det är dessa synpunkter som vi, partiet, nu inhämtar. Det är regeringen myndighetens och verkschefens högste principal -- som man hälsar ifrån, och det måste rimligen ge intrycket att partiet har ett uppdrag av regeringen.

Om partiet handlar på uppdrag av regeringen eller på något sätt i regeringens tjänst får frågan en annan tyngd. Det är därför jag säger att svaga själar och ängsliga personer, som det väl finns också i statsförvaltningen, kan förmodas att -- även om man egentligen inte skulle vilja det -- falla undan.

Herr statsrådet LÖFBERG:

Herr talman! Det framstår ganska klart i detta cirkulär, herr Carlshamre, att det inte är till företagen eller till myndigheterna man vänder sig, utan till de enskilda skyddsombuden.

Sedan vill jag till sist bara säga att om herr Carlshamre på basis av detta antar att någon myndighet eller i en myndighet tjänstgörande tjänsteman har blivit ålagd någonting som inte är förenligt med innehållet i lagar och bestämmelser, skall detta givetvis prövas i den ordning som finns fastlagd för sådana saker. Det tillkommer inte mig att stå här i riksdagen och göra något uttalande på den punkten.

Herr CARLSHAMRE (m):

Herr talman! Nu bör vi kanske inte hålla på så mycket längre med detta, men en av de ordningar som finns för att pröva sådana händelser är just att ta upp dem i riksdagen -- och det är därför vi har gjort det -- och få dem belysta. Och debatten kan kanske åtminstone tjäna det syftet att någon som har suttit ute i sitt verk eller sin myndighet och ängsligt frågat sig, om han skulle våga slänga brevet i papperskorgen, nu kommer att våga göra det, sedan vi har fått höra att man i varje fall icke är ålagd att lyda uppmaningen.

Det här är egentligen en ynkedom! Den väntade lagstiftningen på basis av det betänkande det gäller är inte särskilt kontroversiell utan kommer sannolikt att beslutas i stor enighet. För att över huvud taget slå vakt om upphovsrätten och ta ut det partipolitiskt matnyttiga i den har det alltså inte räckt att riksdag och regering agerat, utan man har tyckt sig vara tvungen att låta det socialdemokratiska partiet på något särskilt sätt framträda som målsman, och så har man valt detta egendomliga tillvägagångssätt, där statsförvaltningen uppmanas att spela med.

Jag tycker att det är ett eländigt gyckelspel, och det är därför vi har tagit upp frågan.

Herr statsrådet LÖFBERG:

Herr talman! Ynkedomen i frågan tycker jag herr Carlshamre får stå för.

Beträffande rätten till upptagande i riksdagen av ett enskilt ärende vill jag säga att han har fel också på den punkten. Om herr Carlshamre misstänker att någon enskild statstjänsteman har begått tjänstefel, skall det nämligen inte tas upp i riksdagen, utan vi har en särskild institution för prövning av sådana ärenden. Det trodde jag verkligen att herr Carlshamre kände till.

Överläggningen var härmed slutad.

Nr 39

Torsdagen den
8 mars 1973

-----
*Om utbyggnad av
TV 2-sändarnätet i
norra Lappland*

§ 8 Om utbyggnad av TV 2-sändarnätet i norra Lappland

Herr utbildningsministern CARLSSON erhöll ordet för att besvara herr *Dahlbergs* (s) i kammarens protokoll för den 22 februari intagna fråga, nr 107, och anförde:

Herr talman! Herr Dahlberg har frågat mig hur länge det dröjer innan TV 2-programmet är så utbyggt att befolkningen utefter Riksgränsbanan och kring Torneträsk kan ta del av det.

Enligt televerkets hittillsvarande planer bedöms en utbyggnad av TV 2-nätet i det nämnda området vara möjlig först omkring 1978. Enligt vad jag erfarit ser emellertid televerket nu över planerna för den resterande utbyggnaden av TV 2-nätet, varvid i första hand möjligheterna undersöks att forcera utbyggnaden i sådana områden som för närvarande är helt avskärmade från TV 2. Televerket avser att redovisa sina bedömningar i frågan i samband med anslagsframställningen denna höst.

Herr DAHLBERG (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min enkla fråga, men i vad det gäller innehållet var svaret inte särskilt optimistiskt. Det torde alltså dröja ytterligare fem år innan denna befolkning, som bor norr om Kiruna, skulle bli i tillfälle att se TV 2-programmen. Nu sägs det visserligen i svaret att televerket har för avsikt att ompröva och kanske forcera utbyggnaden, och jag har också förhoppningar om att så kommer att ske. De människor som är fast bosatta där uppe skall framför allt betjäna SJ:s verksamhet utefter malmbanan. Det är 160–170 familjer som bor där. Det finns också en rad turistanläggningar, i Riksgränsen, Abisko och Björkliden, som är ganska välbelagda under turistsäsongen.

Människorna här uppe – det gäller framför allt de SJ-anställda – har inte stora möjligheter att fara till Kiruna, eftersom det inte finns några landsvägar, utan bara malmbanan, som är belagd med en rad malmtåg. Tillfällena att delta i andra begivenheter är alltså starkt begränsade, varför det skulle hälsas med största glädje, om de finge ta del av TV 2-programmen.

Om televerket inte kommer att forcera utbyggnaden – det får vi se när äskandena för nästa budgetår framläggs – finns det väl ingen annan utväg än att väcka en motion vid nästa års riksdag för att få ett positivt

Torsdagen den
8 mars 1973

*Ang. skolelevers
deltagande i protest-
aktioner*

beslut. En befolkning som bor så avlögset skall inte behöva vänta så länge. Stora delar av svenska folket har redan sett TV 2-program i många år. Det är därför en gård av rättvisa att även dessa avlögset boende människor skall kunna ta del av programmen — de får ju betala samma licens, oavsett om de bara ser TV 1-programmen eller om de ser båda programmen.

Herr utbildningsministern CARLSSON:

Herr talman! Tills vidare tillämpar televerket principen att utbyggnaden av TV 2 inte sker på platser med mindre än 150 hushåll. Det här aktuella området beräknas ha ca 200 hushåll fördelade på flera platser. Mottagningsmöjligheter finns för TV 1 och för de tre radioprogrammen. Kostnaden härför har beräknats till 1 1/2 miljon kronor. Utbyggnaden av TV 2-nätet skulle kosta ungefär lika mycket, vilket betyder en inte oansenlig kostnad per mottagare i området.

Man kan givetvis inte bara se på det här området när man bedömer den fortsatta utbyggnaden utan man måste ta med även andra områden i liknande situation. För att täcka den sista procenten av landets invånare med TV 2 kommer det att krävas mycket, mycket stora investeringar, och därför tar det tyvärr tid trots att vi varje år lägger ned stora penningssummor. Från licenssynpunkt är det också så att befolkningen i tätorterna med sina licenser i realiteten betalar större delen av utbyggnaden i dessa områden; det gäller redan innan TV 2 är utbyggd.

Herr DAHLBERG (s):

Herr talman! För närvarande får de människor som bor här uppe betala för TV 2 programmen utan att kunna se dem. Licensavgiften är lika stor över hela landet, och därför kan man inte använda argumentet att programkostnaderna per hushåll blir mindre i tätbebyggda områden; vi ser ju hela landet som ett kollektiv. Att sändningen där uppe fördyras på grund av att framför allt de topografiska förhållandena kräver flera sändare får inte stå hindrande i vägen. Människorna i det här området gör en stor samhällelig insats, som bl. a. avsätter sig i en miljardexport av malm, och de har inte andra förströelser än radio och TV. Därför måste vi försöka se till att de får del av samma TV-program som befolkningen i landet i övrigt, även om det kostar rätt mycket pengar.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 9 Ang. skolelevers deltagande i protestaktioner

Herr utbildningsministern CARLSSON erhöll ordet för att besvara herr *Berndtson* i Linköping (vpk) i kammarens protokoll för den 23 februari intagna fråga, nr 110, och anförde:

Herr talman! Herr *Berndtson* i Linköping har frågat mig, om prickning av elever som deltar i protestaktioner står i överensstämmelse med utbildningspolitikens målsättningar.

Skolöverstyrelsen har författningens rätt att meddela föreskrift om

att en upplysning skall tas in i avgångsbetyget av innebörden att en elev inte deltagit i all obligatorisk undervisning.

Herr BERNDTSON i Linköping (vpk):

Herr talman! Det pågår en intensiv debatt om betygens betydelse. Allt fler anser att betyg i nuvarande form inte bör bibehållas. En grupp – sjuksköterskeeleverna – har upplevt den betygsform som tillämpas för deras del som synnerligen godtycklig och framlagt alternativ till den nu gällande sjuogradiga skalan. Men varken utbildningsdepartementet eller skolöverstyrelsen har varit beredda att pröva Sveriges sjuksköterskeelevers förbunds modell.

SSEF underströk sitt förslag med att genomföra en endagsstrejk. Då reagerade skolöverstyrelsen med en snabbhet som i många andra sammanhang vore önskvärd men som denna gång gällde att näpsa sjuksköterskeeleverna.

Vårdskolornas styrelse, utbildningsnämnder och rektorer uppmanades i skrivelse från SÖ att på avgångsbetyg för elev som deltagit i strejkaktion och av detta skäl uteblivit från undervisningen anteckna att denna "utan giltigt skäl uteblivit från undervisningen".

SÖ anmodade styrelse och rektorer att utan dröjsmål på lämpligt sätt meddela eleverna innehållet i SÖ:s beslut. Detta skedde också med stor snabbhet – i vissa fall i form av expressbrev till eleverna.

Det är denna händelse som föranlett mig att ställa min enkla fråga till utbildningsministern om prickning av elever, som deltar i protestaktioner, står i överensstämmelse med utbildningspolitikens målsättning.

Jag tackar för utbildningsministerns svar på min fråga, men det föranleder ett par följdfrågor. Hur ser egentligen utbildningsministern i belysning av vad jag här har relaterat på följande förhållanden:

Främjar man "viljelivets utveckling" eller skapar man "självtilit hos eleven", som skolans uppgift angivits vara, genom att möta en elevaktion på sätt som här har skett?

Engagerar man eleverna i en meningsfull debatt om betygsfrågorna genom prickning av deras aktioner?

Herr utbildningsministern CARLSSON:

Herr Berndtson i Linköping sade att utbildningsdepartementet inte skulle vara berett att pröva betygsfrågan. Jag tror att var och en som något har följt betygsdebatten är väl informerad om att jag är mycket intresserad av att diskutera betyg, alltför intresserad enligt mångas uppfattning. Men i detta fall var det så att U 68, som tar upp betygsfrågan för hela sektorn för högre undervisning, om en månad framlägger sitt betänkande. I det läget vill en grupp ur detta sammanhang rycka ut sin betygsfråga och ha ett omedelbart beslut. Detta kan självfallet varken verket eller departementet acceptera.

Från ifrågavarande elevers utgångspunkt borde det ändå vara ett intresse att de får ett betygssystem, som är jämförbart med andra sektorer. Det kan ju hända att elever vill söka vidare till fortsatt utbildning. Förutsättningen för att de då skall kunna bli rättvist bedömda i förhållande till elever från andra sektorer är att det finns ett likvärdigt

Nr 39

Torsdagen den
8 mars 1973

*Ang. skolelevers
deltagande i protest-
aktioner*

Torsdagen den
8 mars 1973

*Ang. skolelevers
deltagande i protest-
aktioner*

betygssystem. Det är det vi kommer att försöka skapa efter det att U 68 lagt fram sitt betänkande.

Eleverna har i det här fallet tagit saken i egna händer och genomfört en strejkaktion. Det får helt stå för deras räkning.

Herr BERNDTSON i Linköping (vpk):

Herr talman! Men det anmärkningsvärda ligger ju däri att det i slutbetyget antecknas att elev har uteblivit från undervisningen utan giltigt skäl just strejkdagen den 22 februari medan frånvaro vid andra tillfällen inte föranleder någon anteckning. Detta förhållande kan i det enskilda fallet innebära att en elev, som lät sig skrämmas av SÖ:s åtgärd -- det var visserligen mycket få som gjorde det -- och sålunda deltog i undervisningen den 22 februari men som kanske varit frånvarande vid en rad andra tillfällen slipper att prickas. Däremot får en elev, som deltagit varje dag utom den 22 februari, en prick i betyget. Det är väl därför inte så svårt att förstå bitterheten hos sjuksköterskeeleverna över SÖ:s åtgärd.

Jag är också medveten om att utbildningsministern är intresserad av betygsfrågorna. Utbildningsministern sade för övrigt förra året enligt ett pressreferat:

”Betygen spelar en ödesdiger och konserverande roll i skolan. Jag tror att man bör avskaffa betygen där de inte har någon uppgift.”

Kanske sjuksköterskeeleverna tänkte ungefär likadant. Nu krävde de som bekant ändå inte ett helt avskaffande av betygen utan endast en ersättning av de graderade praktikbetygen med bedömningen Godkänd -- Icke godkänd. Jag undrar om det ändå inte i den betygsdebatt som pågår hade varit skäl, herr utbildningsminister, att pröva deras modell till betygsskala.

Herr utbildningsministern CARLSSON:

Herr talman! Det är just det som vi är beredda att göra, men det kommer ett betänkande på området om en månad, och frågan får prövas i det sammanhanget. Jag tror inte att betygsfrågan främjas av aktioner av det slag som nyligen genomfördes av ifrågavarande elevorganisation.

Herr BERNDTSON i Linköping (vpk):

Herr talman! Jag skall inte gå in på någon detaljgranskning av det föreliggande betygssystemet, men nog förefaller det tämligen orimligt att i en sjuogradig skala försöka mäta en sjuksköterskeelevs ”förmåga till personlig kontakt med patienten” eller ”förmåga att samarbeta med överordnade och arbetskamrater”, för att ta ett par exempel.

Det sägs ändå bl. a. i målsättningen för sjuksköterskeutbildningen att denna syftar till ”att hos eleven utveckla personlig mognad, ansvarsmedvetande, människointresse och kontaktförmåga”. Jag betvivlar starkt att dessa egenskaper kan mätas med en sjuogradig betygsskala av enskilda personer utan att det blir en subjektiv påverkan. Jag tycker fortfarande att sjuksköterskeelevernas framställning om ett annat betygssystem borde ha rönt en annan behandling än den fick.

Torsdagen den
8 mars 1973

*Remissdebatt ang.
ändring i jorda-
balken, m. m.*

Föredrogs Kungl. Maj:ts proposition nr 23 med förslag till lag om ändring i jordabalken, m. m.

Ordet lämnades på begäran till
Herr LIDGARD (m), som yttrade:

Herr talman! Det hör ju inte så där alldeles till vanligheten att man stiger fram ur sin kammarbänk för att knyta några reflexioner till remitteringen av en proposition. Nu är propositionen nr 23 om ändringar i hyreslagstiftningen, som den heter på omslaget, och förslag till ändring i jordabalken, som den heter inne i texten, inte någon vanlig proposition. Det är omfattande lagändringar som föreslås i propositionen. Den omfattar totalt 250 sidor, och ändringarna i lagtexten finns på s. 3-37, alltså ungefär 35 sidor lagtext. Det är verkligen ett ganska stort komplex, inte minst därför att det utgör ändringar i en lagstiftning som inte är mer än fyra år gammal.

Propositionen överensstämmer i stora delar med de förslag som justitiedepartementet utarbetade i några promemorior 1972 och remitterade till experter på hyresområdet, till fastighetsägare, till hyresgäster, till domstolar och till andra experter. Det är bra. De har fått yttra sig över saken.

Men propositionen innehåller också nyheter som tydligen tillkommit under det sista beredningsstadiet i departementet. De nyheterna i förhållande till promemoriorna är inte så få, och över dem har ingen yttrat sig. Det tycker jag inte är så bra.

Det är inte bara helt perifera saker som det rör sig om. Jag har räknat till sju nyheter i sammanhanget -- det kanske finns fler -- och av dessa sju är kanske inte alla så betydelsefulla, men låt mig nämna dem.

1. Rätten till provning av förstagångshyra skall försvinna.
2. Man utmönstrar bristortsbegreppet.
3. Man inför ett förbud mot indexklausuler.
4. Man inför en uppsägningsrätt för långtidsavtal, såvitt avser bostadslägenhet.
5. Man inför en viss underrättelseplikt för en hyresvärd.
6. Man har vissa bestämmelser om tidsfrister som man inte hade med tidigare.
7. Man föreslår att ikraftträdandetiden skall flyttas från den 1 juli till den 1 juni.

Nu är det, herr talman, egentligen inte heller detta att Kungl. Maj:tt förelägger riksdagen förslag till lagändringar vilka inte har remissbehandlats som gör att jag har tagit till orda här, även om jag tycker att mångfalden av ändringar är anmärkningsvärd. Nej, att jag står här beror på att jag vill knyta några reflexioner till att detta, såvitt jag vet, är den första stora lagproposition som föreläggs riksdagen utan att lagrådet har hörts över förslaget. Det har ju förekommit en del obetydlig lagstiftning, där man enligt äldre bestämmelser skulle ha hört lagrådet, men det kan vi bortse ifrån. Den proposition det nu gäller uppfattar jag som en av de största som lagts fram för oss.

Jag skall inte ifrågasätta Kungl. Maj:ts rätt att förbigå lagrådet. Den

Torsdagen den
8 mars 1973

*Remissdebatt ang.
ändring i jord-
balken, m. m.*

rätten kom till 1970. Den majoritetsbeslutades fram, och man lyssnade inte till den opposition som förekom från de borgerliga partierna, som tyckte att detta med hörande av lagrådet var en problematik som kunde sparas till dess vi hade att ta ställning till grundlagsförslagen i ett större sammanhang.

Nej, jag ifrågasätter inte rätten att göra på detta vis, men jag ifrågasätter faktiskt det goda omdömet. Vad som hände 1970 var att Kungl. Maj:t beträffande vissa lagfrågor befriades från skyldigheten att höra lagrådet, men man bibehölls vid rättigheten att göra det. Motivet för att man luckrade upp skyldigheten på det sättet var väl i och för sig i dåläget om inte precis acceptabelt så åtminstone förstäeligt. Det var trängsel av ärenden hos lagrådet, och det kunde med visst fog sägas att situationen under en övergångstid återverkade också på högsta domstolens arbete.

Jag skall inte fördjupa mig i detta; det hör till den diskussion som har varit. Men ur riksdagsdebatten från 1970 skall jag ändå plocka fram en liten del ur ett enda anförande. Det var det anförande som konstitutionsutskottets dåvarande ordförande höll då han försvarade den kungl. propositionen och sade, att vad det nu var fråga om var att skapa en situation, där man till lagrådet kunde remittera sådana lagar – nu citerar jag direkt – "som för den enskilde medborgaren är av den allra största betydelse att få granskade". Det är möjligt att man i justitiedepartementet inte tycker att lagar som reglerar rätten att hyra bostad och förhållandet mellan hyresvärd och hyresgäst är särskilt betydelsefulla och att man av den anledningen har ansett sig kunna förbigå lagrådet – det undandrar sig mitt bedömande.

Jag tillåter mig emellertid ha en annan uppfattning. Bestämmelserna om rätten till den förhyrda bostaden är verkligen någonting som för de enskilda medborgarna är av den allra största betydelse. Det är en lagstiftning som oerhört många människor har så att säga direkt inpå kroppen, som de ständigt upplever och som de är tvungna att sätta sig in i, och det är faktiskt inte så alldeles lätt. Redan nu kan man väl säga att lagstiftningen på vissa punkter är litet "lurvig" och litet svårtillgänglig för lekmannen. En hastig genomläsning av det förslag som vi nu har fått ger vid handen att det nog inte blir särskilt mycket enklare. Jag anser att en lagrådsgranskning hade varit på sin plats – alltid skulle väl någon till synes obegriplig paragraf ha kunnat få en bättre formulering.

Men även vi här i riksdagen som skall behandla propositionen hade varit betjänta av en lagrådsgranskning. Den skulle i första hand ha gett oss garantier för att vi inte släpper ifrån oss en lagtekniskt otillfredsställande produkt. Vi skulle också ha haft den tryggheten att propositionen med oväld granskats med utgångspunkt i litet större juridiska sammanhang än vad som kan förekomma i lagutskottet under några hektiska sammanträdesdagar.

Herr talman! Jag beklagar alltså att Kungl. Maj:t har undandragit riksdagen lagrådets stöd i denna betydelsefulla fråga. Ser man framåt på det arbetsprogram som lagutskottet har, finner man sex, sju mycket stora och omfattande propositioner som handlar om giftermålsbalken, upphovsrättslagen, sjölagen – det är en proposition på bortåt 500 sidor

aktiebolagslagen och konsumentköpslagen, som man skall arbeta sig igenom under de månader som återstår.

Skall inte behandlingen av dessa lagförslag förvandlas till en ren parodi, krävs det att de är väl förberedda, och det tycker jag inte att det här förslaget om ändringar i hyreslagen är.

Hade jag kunnat ställa ett yrkande om att propositionen inte skulle remitteras till utskottet utan lämnas tillbaka till justitiedepartementet för att departementet skulle inhämta ytterligare yttranden över den, skulle jag ha gjort det. Nu får jag nöja mig med att hoppas att propositionen blir så behandlad i utskottet att man där sörjer för att skaffa fram de kompletteringar som man tycker kan behövas.

Något yrkande skall jag väl ändå ställa, när jag nu har tagit till orda. Jag hemställer därför att kammaren ville besluta att tiden för avgivande av motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 23 med förslag till lag om ändring i jordabalken, m. m. måtte med hänsyn till ärendets omfattning utsträckas till första plenum efter torsdagen den 22 mars.

Herr WIKLUND i Stockholm (fp):

Herr talman! Jag reagerar på likartat sätt som herr Lidgard inför den här propositionen.

Som redan erinrats om var regeringen före 1970–1971 års grundlagsändring skyldig att inhämta lagrådets yttrande rörande förslag till vad som kallas allmän civil- och kriminallag. Nu gäller alltså däremot att det ankommer på regeringen att bestämma vilka lagförslag som skall föreläggas lagrådet för granskning. Anledningen till den ändrade regleringen av lagrådsgranskningen var, som också redan erinrats om, den pressade arbetssituationen hos lagrådet och angelägenheten av att granskningen inte skulle verka bromsande på reformtakten.

De skälen får i och för sig anses respektabla men måste noga vägas mot den stora vikten och värdet från rättssäkerhetssynpunkt av att lagförslag ytterligt noggrant penetreras från juridiska och formella synpunkter, inte bara inom regeringens kansli utan även i ett juridiskt högt kvalificerat organ som lagrådet. — Det har också herr Lidgard understrukt.

Departementschefen uttalade i samband med grundlagsändringen att den då införda fakultativa lagrådsgranskningen inte skulle leda till några stora skillnader i fråga om urvalet av lagförslag som skulle komma att remitteras till lagrådet. Dit skulle sålunda även i fortsättningen remitteras i varje fall komplicerade lagförslag på civil-, straff- och processrättens område, särskilt om t. ex. ett kommittéförslag efter remissbehandling blivit mera väsentligt omarbetat, då det framläggs som regeringsförslag. Det finns också, och det är jag angelägen att tillägga i detta sammanhang, ett uttalande av departementschefen om att lagrådsgranskningen borde undvikas om en angelägen reform genom en lagrådsremiss skulle försenas. Konstitutionsutskottet anslöt sig i allt väsentligt till vad departementschefen hade anfört. En reservation från icke-socialistiskt håll med yrkande om avslag på propositionen avslogs.

Här föreligger nu en proposition, som är byggd på visst enkätmaterial och ett par remissbehandlade promemorior, vilkas förslag såvitt kan bedömas vid det första påseendet i en del viktiga avseenden har ett annat

Nr 39

Torsdagen den
8 mars 1973

*Remissdebatt ang.
ändring i jordabalken, m. m.*

Torsdagen den
8 mars 1973

*Remissdebatt ang.
ändring i jord-
balken, m. m.*

innehåll än propositionen. Propositionen har tillkommit, såsom redan konstaterats, utan föregående lagrådsremiss.

Bortsett från arten av grundmaterial rör sig propositionen om viktiga ändringar i hyreslagstiftningen, alltså en lagstiftning som på det allra närmaste berör betydande folkgrupper. Jag kan tänka mig en del argument från justitiedepartementets sida, som kommit departementet att bedöma denna lagstiftning som så angelägen att man inte ansatt sig genom en lagrådsremiss böra fördröja dess framläggande för riksdagen i form av en proposition. Annars var ju denna proposition aviserad till den 1 april enligt de papper som vi har fått om planeringen av propositions-avlämnandet. Å andra sidan skulle, herr talman, en lagrådsgranskning i detta liksom i många andra fall säkerligen kunna underlätta och rent av påskynda riksdagsbehandlingen — ett enligt min mening starkt argument för lagrådsremiss.

Min liksom herr Lidgards bedömning är alltså att en lagrådsgranskning bort ske och att en sådan så långt ifrån att fördröja lagstiftningsarbetet — något som det i detta speciella fall på grund av lagstiftningens sociala karaktär får anses särskilt önskvärt att undvika — troligen skulle kunnat påskynda arbetet med lagen i utskott och kammare.

Jag har, herr talman, med detta uttalande på det partis vägnar som jag företräder i riksdagen önskat markera denna bestämda uppfattning.

Herr statsrådet LIDBOM:

Herr talman! Eftersom herrar Lidgard och Wiklund i Stockholm har tagit upp frågan om beredningen av den proposition som nu skall remitteras till utskott och kritiserat att vi inte inhämtat lagrådets utlåtande, är det kanske på sin plats att jag redogör för våra överväganden i saken.

Jag vill först, som en bakgrund till våra överväganden, erinra något om den grundlagsändring som genomfördes 1970—1971 och som förvandlade den obligatoriska lagrådsgranskningen när det gäller civil- och kriminallag till en fakultativ granskning. Det det fanns både praktiska och principiella skäl för att göra den förändringen. Ett praktiskt skäl var alldeles uppenbart: man hade hamnat i ett läge där det inte var tillräckligt med två avdelningar av lagrådet för att i lämpligt tempo behandla alla lagförslag som man önskade få granskade och som obligatoriskt skulle granskas enligt då gällande grundlag. En tid var man tvungen att arbeta med tre avdelningar, och det innebar att man tog en stor andel av högsta domstolens och regeringsrättens ledamöter i anspråk för laggranskningsuppgifter till men för de båda högsta domstolarnas ordinarie arbete. Detta ansågs allmänt olämpligt. För att komma ifrån det införde man möjligheten för regeringen att välja vilka ärenden som det var särskilt angeläget att sända till lagrådet och avgöra i vilka fall detta kunde undvaras.

Vi sade oss att detta inte kommer att leda till några stora skillnader i vad gäller principerna för urvalet av ärenden. Det är komplicerade förslag på civil- och kriminallagstiftningens områden som i hög grad kommer att stå i centrum för lagrådets arbete även i framtiden. Men det sades i propositionen, och det gav konstitutionsutskottet sin anslutning till, att

Torsdagen den
8 mars 1973

*Remissdebatt ang.
ändring i jorda-
balken, m. m.*

den fakultativa granskningen vilade på tanken att det ändå är regeringen som har ansvar inför riksdagen — och enbart inför riksdagen — för att ärendena är lämpligt beredda av regeringen. Den fakultativa granskningen innebär alltså att regeringen skall göra en fullständigt fri lämplighetsprövning.

Ett skäl som kunde göra att en lag, som vi tidigare normalt skulle ha remitterat till lagrådet, enligt det nya systemet inte sändes dit var att det kunde bli trängsel i lagrådet även framgent. Man var helt på det klara med att tre lagrådsavdelningar skall det inte vara någon mera gång. För att undvika att tillsätta tre lagrådsavdelningar och ändå inte behöva slå av på reformtakten kunde man vara tvungen att ta angelägna reformer direkt till riksdagen utan denna föregående granskning i lagrådet. Det sades uttryckligen i propositionen, och till det gav konstitutionsutskottet sin anslutning. Detta som en bakgrund.

När det gäller vår bedömning i det här speciella fallet vill jag påminna om att vi i dag har två avdelningar av lagrådet. Det normala skall egentligen vara en enda lagrådsavdelning, men vi är tvungna att arbeta med två. De har en rad svåra lagförslag på sitt arbetsprogram. I den ena avdelningen behandlas ändringar i giftermålsbalken, bostadssaneringslagstiftningen och anläggningslagen. I den andra behandlas sjölagstiftningen och lagen om förenklat rättegångsförfarande, och dit kommer snart konsumentköpslagen och firmalagstiftningen.

Redan med dessa ärenden — och oberoende av dessa hyresärenden — var alltså lagrådets tid i båda avdelningarna fullbokad t. o. m. april månad — för den ena avdelningen dessutom en bra bit in i maj. Det var alldeles uppenbart att vi var tvungna att antingen vänta med något av de andra ärendena eller också förelägga riksdagen hyrespropositionen utan föregående lagrådsgranskning. Vi fann när vi vägde det ena mot det andra att lagrådets granskning av giftermålsbalken var minst lika angelägen som en granskning av hyreslagstiftningen. När det gäller en del andra projekt var det ju ett uppenbart tekniskt behov och, om herrar Wiklund och Lidgard så vill, ett rättssäkerhetsbehov att få den lagtekniska granskning som lagrådets ledamöter kan bestå.

Det föreligger alltså precis de skäl som förutsattes vid grundlagsändringens tillkomst. Här är ett fall då en för hyresgästerna angelägen reform skulle fördröjas ett halvår eller mer, kanske ett år, om vi inte underlät lagrådsgranskningen. Vi sade oss att då får vi ta den olägenheten och gå direkt till riksdagen.

Det påstås här att vi med detta skulle ha inlett en ny praxis, att detta är ett unikt förfaringsätt. Det är inte fallet. När vi för ett par år sedan tog äldrelagstiftningen, som innefattar bl. a. en lag om anställningstrygghet för den äldre arbetskraften, en juridiskt och tekniskt utomordentligt besvärlig civilrättslig lagstiftning av oerhört stor betydelse för en stor mängd arbetstagare ute i landet, fick vi göra en precis likartad bedömning och säga oss: Går vi nu inte fram direkt till riksdagen så blir det en avsevärd försening av lagstiftningens ikraftträdande. Det är viktigare att arbetstagarna får sitt anställningsskydd tidigt. När vi tog hyresregleringslagstiftningen gick vi direkt till riksdagen. Den lagstiftningen är sannernligen i och för sig lika betydelsefull för hyresgästerna som de förändringar

Torsdagen den
8 mars 1973

*Remissdebatt ang.
ändring i jorda-
balken, m. m.*

vi nu kommer med i år.

För mig är detta inte något annat än en bekräftelse på att den bedömning som riksdagen gjorde 1970—1971 är riktig, nämligen att det finns ingen annan metod att lösa det här problemet med lagrådets arbetsbelastning och önskemålen om en lämplig reformtakt än att göra lagrådsgranskningen fakultativ, och vi har icke handlagt detta ärende på något principiellt nytt sätt.

Överläggningen var härmed slutad.

Kungl. Maj:ts proposition nr 23 hänvisades därefter till lagutskottet.

Herr Lidgards hemställan om utsträckt motionstid bifölls.

§ 11 Föredrogs och bifölls interpellationsframställningarna nr 57 och 58.

§ 12 Anmälades och bordlades följande motioner:

Nr 1597 av herr *Hansson* i Skegrie *m. fl.*

Nr 1598 av herrar *Henmark* och *Taube*

Nr 1599 av herr *Israelsson m. fl.*

Nr 1600 av herr *Krönmark m. fl.*

Nr 1601 av herr *Strömberg m. fl.*

avlämnade i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1973:17 med förslag till lag om hälso- och miljöfarliga varor, m. m.

§ 13 Meddelande ang. enkla frågor

Meddelades att följande enkla frågor denna dag framställdes, nämligen av

Nr 129 Herr *Henmark* (fp) till herr finansministern angående förekomsten av öreklam på SJ:s bussar:

Anser finansministern det lämpligt att öreklam får förekomma på SJ:s bussar (även skolskjutsbussar)?

Nr 130 Herr *Lorentzon* (vpk) till herr socialministern om åtgärder mot de länsvis förekommande skiljaktigheterna i sjukförsäkringsavgifternas storlek:

Har statsrådet uppmärksammat rådande oftast påtagliga skiljaktigheter beträffande sjukförsäkringsavgifternas storlek mellan länen och anser statsrådet initiativ bör tas i syfte att åstadkomma en utjämning, exempelvis genom åstadkommandet av en gemensam allmän försäkringskassa i hela landet?

Nr 131 Herr *Andersson* i Örebro (fp) till herr justitieministern angående anslag till informationsverksamhet för nämndemän:

Hur stort anslag har för innevarande budgetår utgått till nämndemannaföreningarna för informationsverksamhet för nämndemän?

Nr 132 Herr *Börjesson* i Falköping (c) till herr finansministern om bättre överensstämmelse mellan skatteinbetalningsterminerna och tidpunkterna för folkpensionsutbetalning:

Vill statsrådet medverka till en bättre tidsmässig överensstämmelse mellan skatteinbetalningsterminerna och folkpensionsutbetalningarna?

§ 14 Kammaren åtskildes kl. 15.33.

In fidem

BENGT TÖRNELL

/Solveig Gemert

Nr 39

Torsdagen den
8 mars 1973
